

2. Лихочвор В. А. Продуктивність та структура врожаю озимої пшениці. *Зерно*. 2008. №7. С. 24-28.
3. Нетіс І. Т. Озима пшениця в зоні Степу. Херсон: Айлант, 2004. 85 с.
4. Панченко Т. В., Хахула В. С. Строки сівби сортів озимої пшениці у правобережному Лісостепу України. *Вісник Білоцерків. держ. аграрн. ун-ту. Біла Церква*, 2007. Вип. 50. 2007. С. 72-77.
5. Петриченко В. Ф., Царенко М. К. Наукові основи інтенсифікації польового кормовиробництва в Україні. Вінниця. 2008. 238 с.
6. Савранчук В. В., Мостіпан М. І., Ліман П. Б. Формування врожайності та посівних якостей насіння у озимої пшениці залежно від строків сівби у північному Степу України. *Зб. Наук. праць СГП. Одеса*. 2004. Вип. 6. С. 55-62.
7. Сивоконюк М. В. Фізіолого-біохімічні аспекти впливу строків та глибини сівби на морозостійкість озимої пшениці. *Наук.-техн. бюлетень МУП ім. В.М. Ремесла. Київ: Аграрна наука*. 2002. Вип. 2. С. 172.
8. Черенков А. В., Шевченко М. С. Якість зерна озимої пшениці на півдні України та шляхи її підвищення. *Бюлетень Інституту зернового господарства УААН. Д.*, 2009. №37. С.8-12.

УДК 633.11:631.8

УРОЖАЙНІСТЬ ЗЕРНА ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ ЗАЛЕЖНО ВІД ПОПЕРЕДНИКА ТА СТРОКУ ПОСІВУ

В. З. Панчишин, О. В. Константиненко, О. О. Карпельов

Житомирський державний університет імені Івана Франка, вул. Велика Бердичівська, 40, Житомир, 10008, Україна

Безумовна за площами посіву пшениця озима впевнено посідає перше в не тільки в Україні а й у світі і тому є головною продовольчою культурою. Вона задовольняє потреби держави в продуктах харчування, на рівні з кукурудзою є однією з основних зернофуражних та кормових культур у світі [1, 6].

Разом з цим пшениця відноситься і до стародавніх культур. Відомо що її вирощували ще майже 15-10 тис років тому – тобто ще в доісторичні часи [2].

На сьогодні відомо близько 20 різновидів пшениці, які є культивованими людиною. Проте найбільше практичне значення в нашій державі мають два: м'яка пшениця, яка в основному використовується в хлібопекарській, кондитерській та кормовиробничій промисловості та тверда пшениця, яка в основному вирощується для виробництва макаронних виробів та високоякісних круп [5, 3].

В наш час ще недостатньо вивчений взаємозв'язок між ростом та розвитком рослин пшениці озимої та метеорологічними чинниками, що доволі часто призводять до проблем під час вегетації рослин, особливо під час перезимівлі [7, 8, 4].

Методика досліджень. Схема досліду: фактор А (попередник): 1. Пшениця озима (контроль) 2. Соя 3. Кукурудза на силос. Фактор Б. (строк

посіву): 1. I декада вересня (ранній посів), 2. III декада вересня (оптимальний посів), II декада жовтня (пізній посів).

Сорт пшениці – Ілюзіон. Перед посівом вносили нітроамофоску у нормі по 40 кг/га діючої речовини. Під час відновлення весняної вегетації вносили азот у вигляді КАС – норма 30 кг д.р./га.

Після стерньових попередників проводили оранку з подальшим дискуванням у 2 слід та перед посівною культивуацією. Після сої оранку не проводили. Норма висіву – 5 млн. схожих насінин/га.

Результати досліджень. Погодні умови під час досліджень були досить мінливими. Кількість опадів під час посіву за роками була неоднорідною : у 2021 році опадів було небагато, а у 2022 навпаки – протягом вересня були рясні дощі. Однак за роки досліджень перезимівля пшениці озимої відбулася без значних втрат.

Весняне відростання 2022 року відбувалося під час доволі низьких температур (у квітні 2022 року були навіть приморозки), тоді як весна 2023 року була доволі теплою, тому рослини швидше почали процеси відновлення кущення з подальшими фазами росту та розвитку.

Одже можна констатувати, що умови 2022-23 рр. були більш сприятливими для вирощування пшениці озимої, що в свою чергу позначилося на показниках урожайності зерна пшениці озимої. За пізнього строку посіву 2023 рік був більш урожайним на 1,0-5,9 %, за оптимального строку посіву – на 6,2-9,1 % та на 10,3-11,7 % - за раннього строку посіву (рис. 1).

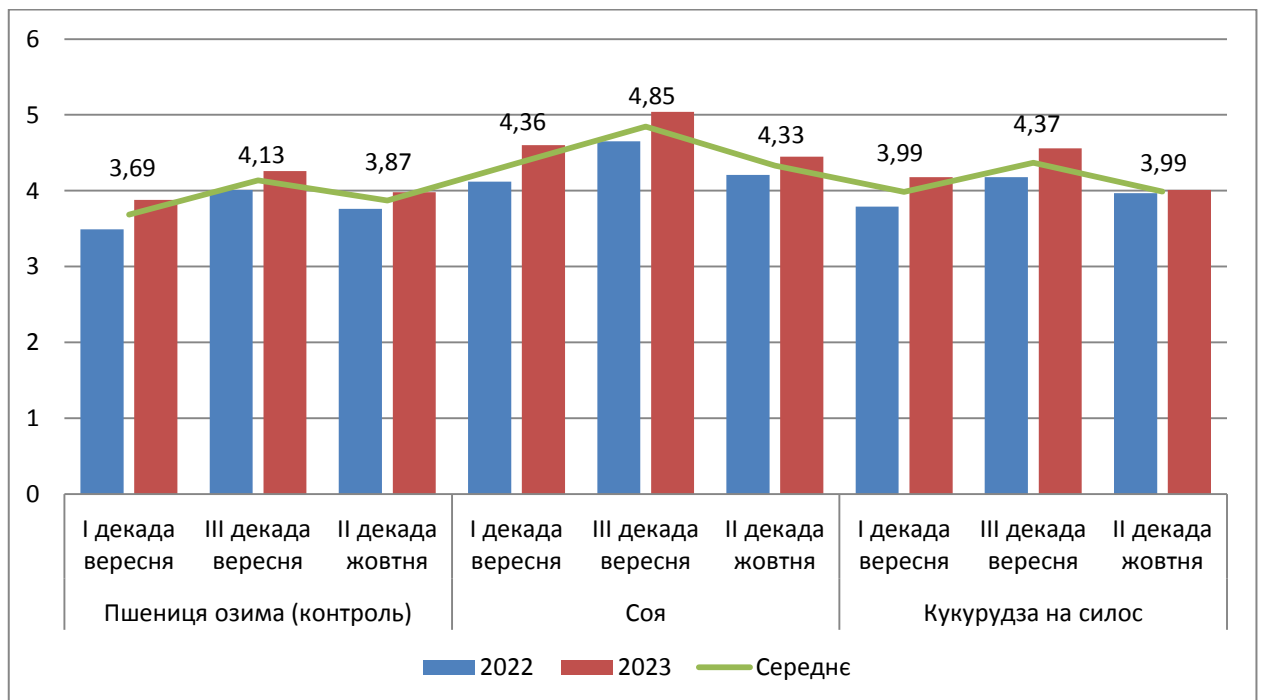

Рис. 1. Урожайність зерна пшениці озимої залежно від строку посіву та попередника, т/га

Найбільший показник урожайності відмічений за оптимального строку посіву (III декада вересня) та попередника сої – 4,85 т/га, що на 1,16 т/га (31,5 %) більше порівняно з контролем.

Література

1. Базалій В. В., Базалій Г. О., Ларченко О. В. Екологічна пластичність і стабільність урожайності сортів пшениці з різним типом розвитку. Фактори експериментальної еволюції організмів. 2008. № 5. С. 17-21.
2. Гармашов В. Н. Агротехніка озимої пшениці в Степу. Озимі зернові культури. Київ: Урожай, 1993. С. 106-122.
3. Демішев Л. Ф., Горобець Н. М. Формування продуктивності озимої пшениці в залежності від внесення у підживлення різних форм та доз азотних добрив. Вісник Дніпропетровського ДАУ: зб. наук. пр., 2001. № 2. С. 40-42.
4. Жужа О. О. Вплив агроекологічних факторів і сортових особливостей на урожайність, якість зерна та насіння м'якої озимої пшениці 225 в умовах півдня України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. с.-г. наук: спец. 06.01.09. «Рослинництво». Херсон: ТОВ «Айлант», 2002. 17 с.
5. Кудрявицька А. М. Вплив мінеральних добрив на урожай і якість зерна озимої пшениці в умовах півдня України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. с.-г. наук: спец. 06.01.04 «Агрохімія». Київ: НАУ, 2005. 18 с.
6. Лавриненко Ю. О., Коковіхін С. В., Найдьонов В. Г. Біоенергетична оцінка технології вирощування кукурудзи на зерно залежно від гібридного складу та режиму зрошення. Таврійський науковий вісник. 2008. Вип. 56. С. 11-20.
7. Литвиненко М. А. Теоретичні основи та методи селекції озимої м'якої пшениці на підвищення адаптивного потенціалу для умов степу України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора с.-г. наук: спец. 06.01.05 «Селекція і насінництво сільськогосподарських рослин». Чабани: Ін-т землероб. УААН, 2001. 47 с.
8. Нетіс І. Т. Посухи та вплив їх на посіви озимої пшениці. Херсон: Айлант, 2008. 252 с.